

Kloosterkerk
Honderd jaar Kloosterkerkkoor – dienst met avondmaal
12 februari 2023 – ds. Rienk Lanooy

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/PEivRwD3stA>

Gebed om ontferming

O God, wij zongen wel zo-even maar kon dat eigenlijk wel met al die beelden van verwoesting op ons netvlies. Hoe zingen we het uit op deze aarde die is vergeven van verdriet en pijn ook van onszelf? Laat niet het hoogste lied ons leiden maar het liedje van verlangen naar uw liefdevolle trouw om die te belichamen in wie wij zijn en wat wij doen daarom bidden wij U: <i>Heer, ontferm U...</i>	Dat hoogste lied van ons: het kan de ander ook zomaar overstemmen en soms bevalt het ons wel wanneer de ander een toontje lager zingt Ja, we weten van de rivaliteit onze jaloezie van al die onuitgesproken maar zo merkbare opvattingen over de ander maar we hopen er ook van los te komen en in te kunnen stemmen met wat ons werkelijk samenbindt en daarom bidden wij U: <i>Heer, ontferm U...</i>	En als wij dan hier zijn en u loven met een lied laat dat dan niet zijn om de wereld om ons heen te vergeten maar juist om nog scherper voor ogen te krijgen wie u bent en er op te vertrouwen hoe wij steeds meer op u kunnen gaan lijken en de juiste toonhoogte zullen vinden: die van Jezus Messias die het ons heeft voorgedaan en daarom bidden wij U: <i>Heer, ontferm U...</i>
---	---	---

Preek

Valt er eigenlijk wel iets te zingen, vandaag? Valt er wel iets te zingen nu de afgelopen week elke dag het aantal doden en gewonden van die verwoestende aardbeving met duizenden tegelijk toenam. Ik kon me er eigenlijk niet zoveel bij voorstellen, bij die abstracte getallen en die duizelingwekkende cijfers, tot ik op een foto die vader zag zitten met in zijn hand de hand van zijn gestorven dochter en het verhaal hoorde van baby die nog met de navelstreng was verbonden met z'n dode moeder.

Valt er eigenlijk wel iets te zingen, vandaag? We kunnen natuurlijk even in onze bubbel kruipen. Ramen en deuren dicht, verstand op nul, blik op oneindig. Dan viereen we honderd jaar Kloosterkerkkoor in het vacuüm van deze kerk, onder het motto 'Het leven gaat door', dat motto waarmee alles wat er in deze wereld en in je leven gebeurt met vier woorden dichtgesmeerd en platgewalst kan worden. Maar toen honderd jaar geleden de Vereniging Duinoord-kerkkoor werd opgericht – we spreken 6 februari 1923 – was het ook niet alle dagen feest. De Duinoordkerk stond er nog maar een paar jaar, de verf op de muren was nog maar nauwelijks opgedroogd, maar de mensen die er kwamen, stonden evengoed midden in een wereld waarin ze ook alle reden hadden om niet te zingen. WO I had zijn diepe sporen nagelaten en ruim een half jaar na de oprichting van het koor, werd op 1 september 1923 Tokio getroffen door een zeer zware aardbeving met een kracht van 8,2 op de schaal van Richter. Er vielen meer dan 140.000 doden.

Valt er eigenlijk wel iets te zingen, toen en nu en in die tussenliggende honderd jaar die verstreken zijn?

Straks, tijdens het Avondmaal, wordt er gezongen. De honderdjarige zingt een werk van Mozart. Het heet 'Misericordias Domini'. Dat zijn de eerste woorden van Psalm 89, *Misericordias Domini in aeternum cantabo. Van uw liefde wil ik eeuwig zingen*, zegt onze vertaling, voorheen stond er iets als 'gunstbewijzen'. De Franse vertaler André Chouraqui gebruikt nog een ander woord in zijn vertaling. Hij heeft het over 'chérissements' – koesteringen. Dat klinkt nog iets intiemer. Het gaat in die Psalm onder meer over de innige betrokkenheid van de Eeuwige bij de mens, bij de aarde. Het gaat er over zijn liefde, precies datgene waarover Jezus spreekt met zijn vrienden. Het gaat er over zorg, vaderlijk en moederlijk tegelijk. Het gaat er over een God als die vader op de foto, die daar zit en de hand van zijn kind vasthoudt, liefde sterker dan de dood. Zo is God, trouw van generatie op generatie.

Dat is een andere God dan die waartegen Youp van 't Hek zich gisteren in zijn column (en niet alleen deze) verzette. Dat is de god van de verklaring, van oorzaak en gevolg, van schuld en straf. Dat is de god van de waarom-vraag – en die vraag is nog niet eens het probleem – maar wel de god van het (soms ook ons?!) antwoord daarop. *Wat is Gods bedoeling met dit soort rampen? Wat zeggen gelovige types hier meestal op? Die discussie kan je beter niet aangaan*, aldus Youp. En ik denk dat hij gelijk heeft, maar dan niet omdat alle gelovigen het wél denken te kunnen begrijpen, maar juist omdat ze net zo stil zijn gevallen als Youp zelf. En misschien hebben ze wél die 'waarom-vraag' op hun lippen, maar niet omdat ze een antwoord verwachten, maar omdat ze het evenmin begrijpen. En dat is niet omdat ze te dom zijn, of omdat ze niet genoeg geloven, maar omdat het in zichzelf onbegrijpelijk is.

De theoloog Miskotte preekte over deze psalm, psalm 89, op zondag 8 februari 1953, een week na de Watersnoodramp, in de Westerkerk van Amsterdam. Nederland was in shock. Miskotte zei: 'We kennen God niet aan de zuidwesterstorm [bij mijn weten was het trouwens een noordwesterstorm, RL] maar wij kennen Hem aan de liefdestorm die Hij over Nederland ontketend heeft. Wat een vreemd fratsengezicht zouden we moeten toedichten aan een wereld waarin de orkaan van God was en de liefde van de mensen'.

Niet de orkaan, niet de beving, maar de liefde, de zorg is van God, zegt Miskotte, en die liefde en zorg gaan niet buiten ons om, maar met ons, door ons, in ons, van ons uit. En dat is precies waar de psalmdichter zijn lied mee inzet. Hij begint niet met een verklaring over God, over het 'waarom?' van de dingen, maar hij begint te zingen, hij zingt tot God en diens liefde, diens koesterende nabijheid. En dat is een wezenlijk verschil. Vraag het aan de supporter in het stadion, waarom hij zingt? Hij zal je verwonderd aankijken. Waarom hij zingt? Omdat z/hij zich niet anders dan zo kan verbinden met zijn team. Wij zingen niet om te begrijpen, we zingen niet omdat we van die overtuigde gelovigen zijn, om de waarheid nog eens uit te leggen. We zingen niet omdat we het antwoord op die vraag 'waarom?' kennen, maar omdat we het niet weten en tegelijkertijd ons toevertrouwen aan die liefde, die koestering, die liefdestorm waar Miskotte het over heeft. We zingen niet om het kwade te verklaren, maar om het kwade te overwinnen door het goede.

Die taal, die van de muziek, is van oudsher de taal van de kerk, de taal van het leven zelf. Of zoals blokfluitiste Lucie Horsch het eens zei: 'Taal is een vorm van muziek, niet omgekeerd'. Ook de taal van de Psalmdichter is muziek en daarom begint hij zijn lied met de woorden *Van uw liefde wil ik eeuwig zingen*, en op dat moment doet hij het ook: hij zingt. De zang gaat voor hem uit, vóórdat hij er over nadenkt, vóór de reflectie. Zo begonnen wij ook deze dienst, zingend, voordat er iets gezegd werd: *Laten wij zingend deze dag beginnen* zeiden we en op datzelfde moment deden we het al: we zongen het.

En zo vallen we hier zondag aan zondag in het doorgaande lied in dat al eeuwen klinkt. Vanaf

1923 deelde het Duinoord-kerkkoor in dat lied, en het deelde er in toen het het Kloosterkerkkoor werd. Het kende hoogte- en dieptepunten, het zong als kerkkoor, als een liturgisch koor (wij zouden zeggen een cantorij) met ambtsgewaden en het raakte die gewaden ook weer kwijt, het zong naast het orgel, op de galerij daarboven, het zong op het koor en in de wandelruimte, eenstemmig, meerstemmig, het zong Gregoriaans, Luthers, Engels, het zong onder Bles, Renooij, Akkerhuis, Jansen en Rouwkema, maar met alles wat er in die honderd jaar veranderde bleef één ding constant: het zong. Het zong, met de gemeenschap en als deel van die gemeenschap, die ook vandaag zingt.

Valt er dan iets te zingen? Ja, dat valt er. Maar wij kraaien geen victorie, omdat we het beter weten, wij zingen niet omdat we ons verder niks aantrekken van de wereld, maar wij zingen omdat dát de taal bij uitstek is waarmee wij ons kunnen verbinden, waardoor wij geloven in de goede zorg van de Eeuwige, zijn koesterende liefde en trouw voor deze wereld met al haar schoonheid en dieptepunten. En dat moesten we maar blijven doen. En daarmee staan we in de schoenen van die aloude psalmdichter: *Van uw liefde, Heer, wil ik eeuwig zingen*, begint hij zijn lied. U hoort wel: Eén eeuw is prachtig! Maar als het aan dichters ligt, gaan we voor eeuwig. Aan Gods koesterende zorg komt immers geen einde.

bronnen:

- De tekst van de column van Youp[van 't Hek staat op <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/02/11/laser-op-a4156851>
- Rijk Kamerbeek, *Geen eiland maar oase. 75 jaar Duinoord- / Kloosterkerkgemeente*. Den Haag: eigen beheer 1995
- André Chouraqui, *La Bible*, Desclée de Brouwer, 1989

Gebeden

<p>Wij leggen voor u neer, trouwe God, wat ons bezighoudt: – onze verslagenheid over die onvoorstelbare verwoesting en alle leed en pijn die er uit voortkomen. – onze eigen zorgen over het leven dat we leiden en wat we daarin doen en wat ons daarin overkomt – onze blijdschap over de muziek in ons leven die ons troost en bemoedigt aanspoort en verkwikt – onze dankbaarheid voor het Kloosterkerkkoor dat al die jaren</p>	<p>een eeuw lang de lofzang gaande heeft gehouden – onze waardering voor allen die er leiding aan hebben gegeven muzikaal organisatorisch medemenselijk in voor- en tegenspoed – ons gebed voor alle musici alle cultuurdragers zij die de verbeelding hooghouden en de schoonheid en de misère van het bestaan weten te vertolken – onze vrees</p>	<p>om een oorlog die al bijna een jaar doorwoekert zonder uitzicht op vrede – onze band met wie ons ter harte gaan en we noemen vandaag... Wij bidden ten slotte trouwe God, dat wat u bezighoudt ons zal bezighouden en wij uw zorg en trouw voor deze aarde zullen belichamen in ons doen en laten. En hoor ons als wij in stilte noemen wat ons persoonlijk het meeste bezighoudt...</p>
--	---	---

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!